
Pratarmė

Šis „Kultūros ir visuomenės“ numeris skirtas įvairių – lyties, seksualinių, meninių, profesinių – tapatybių konstravimo problemoms. Kai kurie gali suabejoti pačios tapatybės kaip tyrimų objekto svarba. Poststruktūralizmo teoretikai mano, kad vientisos tapatybės sąvoka tėra tik iliuzija, besiremianti abejotomis modernaus amžiaus prielaidomis. Tapatybė, primesta takiam ir atviram subjektyvumui, priverčia subjektus lengviau pasiduoti vyraujančioms ideologijoms ir disciplininėms technikoms. Pasak kai kurių *queer* teoretikų, tapatybės visada yra daugialypės, todėl egzistuoja be galo daug tapatybės kombinacijų. Dar daugiau, bet kokios tapatybės konstrukcija yra nepastovi, ribojanti ir sutartinė. Kita vertus, garsi *queer* studijų atstovė Judith Butler neabejoja, kad tapatybės destabilizavimas, lyčių sukonstruotumo ir dirbtinumo atskleidimas yra politiškai subversyvus aktas (Butler 1993, 1999). Tapatybių nestabilumą bei jų įvairovę atskleidžia ir šiame numeryje spausdinami straipsniai.

Pirmame žurnalo skyriuje, skirtame seksualumo sociologijai, gilnamasi į socialinių ir seksualinių tapatybių sankirtas. Straipsnyje „Biseksualių asmenų patirtys ir biseksualios tapatybės formavimasis Lietuvoje“ Darja Lyzenko analizuoja sunkumus, su kuriais susiduria biseksualūs asmenys, ir aptaria pagrindines strategijas, kurias jie naudoja formuodami savo socialines tapatybes. Straipsnyje „Seksualumas, socialinė marginalizacija ir sužeistas vyriškumas: sekso darbuotojo atvejis“, aprašydamas sekso darbuotojo, save vadinančio eskortu, seksualinių praktikų ypatumus, Artūras Tereškinas mėgina atsakyti į klausimą, kokiais kultūriniais, socialiniais ir seksualiniais scenarijais eskortas vadovaujasi seksualiniame darbe ir kaip jo gyvenimo istorija koreliuoja su seksualiniu elgesiu.

Lyčių sociologijai šiame numeryje taip pat skirti du straipsniai. Natalija Mažeikienė ir Agnė Dorelaitienė aptaria vyrų, pasirinkusių socialinio darbo profesiją, profesinės tapatybės problemas, kylančias dėl to, kad socialinis darbas tradiciškai laikomas moteriška sritimi. Rita Činikienė tiria galios pasiskirstymą tarp lyčių šeiminiėje veikloje, naudodamasi karjeros moterų ankstyvosios vaikystės ir profesinės veiklos patirtimis.

Paskutiniame šio numerio skyriuje „Meno sociologija“ gilnamasi į dar menkai tyrinėtą Lietuvos meninį lauką. Straipsnyje „Lietuvos meno laukas: jaunųjų meno kūrėjų požiūris“ Sigita Doblytė siekia atsakyti į klausimus, kokia yra meninio lauko struktūra, kaip jaunas kūrėjas save suvokia šiame lauke ir

kokią tapatybę sau priskiria. Analizuodama pusiau struktūruotus interviu su jaunaisiais meno kūrėjais, autorė aprašo jų santykį su meno kritikais, kitais menininkais, senąja karta ir svarbiausiomis Lietuvos meno institucijomis.

Nors, kaip jau buvo minėta, šiuolaikinėse socialinėse ir kultūrinėse teorijose vis plačiau kalbama apie potapatybinę socialinę tikrovę ir potapatybinį subjekto pasirinkimus, tapatybė išlieka svarbus tiek teorinių, tiek empirinių tyrimų objektas.

Artūras Tereškinas

Literatūra

- Butler, J. 1993. *Bodies that Matter: On the Discursive Limits of "Sex"*. London: Routledge.
- _____. 1999. *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. New York: Routledge.